

ORATIO DE AMO-

re, necessarium esse ad con-
seruationem generis
humani.

H Abita deliberatione, explo-
rato iudicio ac suffragio Do-
ctissimorum virorū, qui an-
tiquum hoc exercitium, & lauda-
bilem consuetudinem sua eruditi-
one, eloquen-ia ac suauitate sermo-
nis ornant, cōmuni consensu decre-
uerunt, volenti & obedienti impo-
suerunt, vt de admirando Deo ora-
tionem haberē, illo scilicet, qui non
tantū Deorū maximus habetur, cu-
ius mater clarissimum sydus inter
Planetas sibi vendicat, sed quem
Dij ipsi & homines mirantur,
quo totum genus humanum con-
seruatur, societas alitur, omnes
creaturæ tam ratione præditæ,
quàm bruta animantia constant,
se inui-

se inuicem colunt & venerantur.
Qui Deus vulgari nomine Amor
seu Cupido dicitur. De quo vti-
nam tam disertè, tam copiose, tam
docte & eleganter dicere pos-
sem, vt dignitas ipsius ex postulat:
vtinam amorem ita mentibus ve-
stris insinuare, ac commendare
possem, vt necessarium est, so-
cietatem & tranquillitatem in ge-
nere humano pacifice custodiri &
conseruari: vtinam virtutes, vim
& potentias amoris tam depingere
atq; enarrare possem, vt Amor ip-
se coelo despiciens optat & desi-
derat magnifici: & penitus infigi
animis hominum propter excellen-
tiam & necessitatem.

Qua in re, cum imperitiam
meam fateri cogar, & liberè fatear,
non posse me de tanti Dei excellen-
tia satis digne loqui, vestræ erit hu-
manitatis non meo pudori, non ve-
recundiæ,

recundiæ, non terrori tribuere & condonare, sed propter imperiti-
am rei amatorix Cytheream donis
suis non æquè me donasse, filij telis
me parum ictū, aut si forsitan ictus
fuerim, non tamen sim adeo vul-
neratus, vt (suauitatem ne dicam,
an dolorem Cupidinis vulnera,
nescio) magnum aliquod inde cō-
ceperim, quo dona veneris suauia
(dolorem dicere religio vetat &
pietas, quæ Deæ huic debetur) &
delectabilia gustauerim, ac ferè in
me torqueri potest versiculis vul-
garis.

Nescio quid sit amor, nec a-
mo, nec amor, nec amari. Vt au-
tem Amoris virtutes & dignita-
tem vtcunq; saltem vobis insinuare
possim, vosq; docti, nec sine utili-
tate discedatis, adhortor, vt mecū
Amoris iuxta Platonē magni Dei,
auxilium & numen imploretis,
quod

quò suo me confortet afflatu, E-
goq; vobis necessaria & vtilia enar-
rare queam.

Territus admodum videbar
mihijpsi, existimanti Acidaliã
suis flammis & donis defuturã,
sed animũ nunc multo alacriorem,
spiritum promptiorem et audacio-
rem sentio, me eius auxilio veluti
nebula obumbratum, nec non Gra-
tias fontis Acidalię circumstare iu-
dico, inspiraturas, & suppeditatu-
ras superfluã loquendi materiam.
Iubent autem primo originem &
familiã Amoris describere: de-
inde, quoniam nullus vnq; tam pi-
us & diuinus, qui non vitupere-
tur ab improbis: nullum donum
diuinitus concessum tam excellens
sit, quo non indeteriorem partem
abutantur maluoli, iubent Gra-
tiæ verum vsum Amoris velut
in speculo depingere, vt cogno-
scatis, nihil esse in tota rerum na-
tura

tuta maius, nihil præstantius, ni-
hil diuinius tributum generi hu-
mano, quàm amorem, per quem
velut catena constat omnis socie-
tas, tota quam cernimus mundi
machina conseruatur.

Fingunt Poetæ Amorem Ve-
neris & Iouis esse filium, quod non
de hominibus intelligatur, sed
virtute & influenza Planetarum.
Cum enim ambæ sint complexi-
one similes, calidi scilicet & hu-
midi, ambo quoq; beneuoli, &
æqua luce splendidi, figmentum
originem sumpsit, eos amoris ef-
se parentes. Amor enim inter
mortales amicitiam & morum con-
uenientiam generat: nam qui
amorem fouet, delectabilis est,
humanus, gratus, amicus, omni-
busq; placere studet. Porro tripli-
cem amorem Philosophi tradunt.

Amo-

Amorem diuinum, quem Theologi charitatem seu pietatē vocant, & compræhenditur in mandato, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde, ex tota anima tua &c. Nec defuit huius spetiei cognitio Ethnicis, nam hunc amorem Plato diuinum nominat, quòd cū incorrupta mente & virtutis ratione cōueniat: Secundam spetiem Plato vocat animi degeneris, & corruptę voluntatis passionem. Tertia speties ex utroq; amore permixta est, & quasi media existit, qui amor naturalis dicitur, & omnibus animantibus insitus est, de quo præfens sermo instituitur, quem multi iniustè condemnant, vituperant & contumelijs afficiunt: Ego autem hunc amorem esse autorem, cōseruatorem & magistrum omnium rerum, diuinitus datum & mandatum, vt excolatur, demonstrabo, qui à Plutarcho definitur, quod sit ministe-

ministerium deorum, ad curam & conseruationem Iuuenum exhibitum. Non autem intelligimus beluinum amorem, concupiscentiam seu appetitum effrenatum, cæcos reddentem amantes, quem maximam mentis vim Seneca vocat, cum ait.

Vis magna mēt̄is, blād̄ atq̄ animi calor

Amor est: Sed legitimam conuersationem masculi & Fœminæ, & naturali & diuina lege concessam. Manifestum enim est, omnibus creaturis natura inditum esse, vt coniunctione & mutua quadam affectione se amplectantur, quod non tantum in hominibus & brutis apparet, sed elementis, quæ mutuo amore se inuicem colunt. Sic videmus singulas terræ partes, mutuo amore copulante, ad alias terræ partes sui similes sese conferre: Ita tota terra ad simile sibi, Centrum scilicet mundi, quadam

F auidita-

aviditate descendit : Ita aër & ignis ad supernas regiones sibi congruas & similes, amore regionum trahuntur : Ita aqua ad locum sibi conuenientem solo amore mutuo illius loci ducta. Quid obsecro prohibet dicere, contra naturam agere, contra legem diuinam & humanam, quicumq; amorem hunc aut fugit aut vituperat, cum nihil maius tributum sit creaturis, quàm se inuicem fouere & amplecti ? Propagationis affectus certe omnibus à primo rerum autore inditus est : per hunc herbæ ac arbores cupidæ sui seminis propagandi, sui similia gignunt : Animalia & bruta eiusdem cupiditatis illecebris ad procreandam sobolem rapiuntur. Quod si naturali affectu insitum sit brutis ratione non præditis, ut mutuo amore rapiantur, multo magis homines ratione ducti, ament, diligant

diligant & conuersatione honesta delectentur, ad quos vox & benedictio diuina peruenit, Crescite & multiplicamini. Quod autem amor conseruet omnia, liquide constat, quia facit omnia, ad quælibet tam dura, quàm aduersa hominem, cunctasque creaturas mouet, & quoniam omnia facit, conseruat omnia. Idem enim est officium effectiōnis & conseruationis. Verum quod Misanthropi reperiuntur, conuersationem & congressum abhorrentes, familiaritatem, & consuetudinem, non illam tantum, quæ est inter masculum & foeminam, sed humanam prorsus fugientes, ij non homines sed monstra terræ existimandi sunt: repugnant enim donis diuinis, naturæ, & toti generi humano, quod, testante naturali affectu, amore & coniunctione animorum conseruatur: Illos etiam

F 2 videmus

videmus lucem & solem ipsum fu-
gere, nulli conuenire, secumetipsis
discordari, contrariari sibiipsis, in-
edia, liuore cruciari, quoslibet bo-
nos & doctos carpere maledicen-
do, præ se ferre dirū & efferatum
oculorum intuitum prodigiosissi-
mi monstri cuius spiam simillimum :
Ijs hominibus pallor in ore sedet,
maciesq; in corpore toto : non lux,
non cibus est suauis illis, Nec potus
iuuat, aut sapor Lyæi, nec si po-
cula Iupiter propinat, sed uiuit
semper pectore sub dolente Mi-
santhropia. His vobis persuasum
esse statuo amorem, & naturalem
coniunctionem omnium rerū esse
conseruatricem, omnium tanq̄ po-
tentem & magnū Deum penetra-
libus insidere : cuius imperium ef-
fugere nemo potest, quem tanq̄ pa-
trē veneremur et colamus : Econ-
tra resistere & repugnare legi na-
turali, quicumq; Deum hunc aut fu-
giunt

giunt aut vituperant : hos nõ peccare tantum, sed monstra esse iudicanda, propriam enim naturam, & semetipsos oderunt, cū quodlibet in vniuersa natura sui simile quærat, & appetat, nec tamen alia mundi membra odio prosequantur alia membra, vt Misanthropi faciunt. Ignis enim aquam non fugit aquæ odio, sed sui ipsius amore, ne ab aquæ frigore extinguatur : Sic agnus lupi vitā figuramq; non odit, sed sui perniciem, quæ à lupo infertur, exhorret, neq; lupus agni odio, sed amore sui eum lacerat & deuorat : Misanthropi autem homines odio quodam fugiunt, lucem abhorrent, & crudeli quodam morbo noctes diesq; cruciantur.

Hunc igitur Deum, quòd tanta sedulitate mentibus hominū se insinuat, tanta cura fouet & implectitur, præ cæteris humano generi in primis beneficium esse sta-

tuamus: hunc omni sacrificiorū genere nobis propitium reddamus, foueamus, & omnibus in rebus debitam nostrā semper gratitudinem exhibeamus.

Non solum autem per se magnus est, & potentia celebris, vt Plato dicit, sed virtutes eius & operationes sunt maximæ: hominem prudentem reddit, cautum, facundum, vrbānum, humanum, pacificum, ad res gerendas magnanimum, vt dicit Clinia apud Terent. Omnes mihi labores, quos cœpi, fuere leues, præterquā tui carentium quod erat: ad iocos facetum, ad ludos promptum, domesticum, reliquasq; concupiscentias expellit, alea enim, ebrietas & similes cupiditates contemnuntur ac cessant, vbi amoris regnat affectus, ad ferria deniq; fortissimū reddit. Quid enim audacia fortius? vt Tibullus dicit,

Auden-

*Audentū est fortes adiuvat ipsa Ve-
nus,*

*En ego cum tenebris tota vagor anxius
vrbe*

Securū in tenebris me facit esse Venus.

Quis vnquā audentius pugnat, aut fortius pugnavit, quam maritus pro vxore, cuius salutem vita, periculis & bonorum iactura defendit, omnia in discrimen conijcit. Idē fit non superstitione quadam, vt Misanthropi & inepti somniant, sed influentia & virtute Matris Veneris. Venus enim domat Martē, qui reliquos Planetas sua fortitudine prestat & fortiores reddit. Insuper, quando Mars in angulis coeli, vel secunda Natiuitatis domo, vel octaua constitutus nascenti mala portendit, Venus sepe oppositione, vel cōiunctione, vel aspectu sextili aut trino Martis cōpescit malignitatē. Quod etiā Mars à Venere dometur, constat,

F 4 & qui-

& quidem certò apparet : quan-
docunq; enim Mars in ortu homi-
nis dominatur, magnitudinem ani-
mi, iracundiamq; largitur, si vero
Venus proxime accesserit, virtu-
tem animi magni non impedit, sed
iuuat, & solum vitium iracundiæ
reprimat, vbi clementiorem Mar-
tem reddit, & domare videtur.
Mars quoq; Venerem sequitur,
Venus non Martem, quia audacia
est pedissequa amoris, nõ amor au-
daciæ. Non enim ex eo, quod
audaces sunt, homines amant & il-
laqueantur, sed quod amore faucij
ac vulnerati, audacissimi fiunt ad
quæq; pericula intrepide subeun-
da, & fortitudinis evidentissimum
est argumentũ, quod amori omnia
parent, obediunt & subiacent, A-
mor autem nulli rei vnq; subiectus
fuit, nec sibi vt maximo & poten-
tissimo dominari patitur, amant e-
nim cœlestes, amant animalia, ele-
menta

menta & corpora omnia: amant fortes, sapientes: amant pauperes egeni, diuites. Cæsares, Regesq; maximi colla subdunt amoris imperio, vt August: de moribus Ecclesiæ contra Man: dicit. Nihil est, inquit, tam durum, tam ferreum, quod non amoris igne vincatur. Sed quæ nam est ratio, quod amore sic vulnerantur homines, vt sanguis quasi mutatus videatur spiritus leuissimus omnia membra tam citò & vehementer inquiret? Hoc mirum videri non debet, nec videbitur, quicumq; cæteros morbos, qui contagione oriuntur, considerabit, vt sunt scabies, febris, Pleuritis &c. Amatoria contagio facillimè fit, & est grauissima pestis. Spiritalis enim vapor amoris clarus est, subtilis, calidus, atq; dulcis. Et quia clarus est, oculorum & corporis spirituū claritati maxime consonant, blanditur et allicit, vnde fit,

vt vapor amoris auide hauriatur.
Quod autem fit subtilis, hinc patet,
quod celerrime in præcordia ho-
minum conuolat, qui inter vestes
& leuia pectora lapsus, voluitur
attactu nullo, fallitq; furentem, Vi
peream inspirans animam fit torti-
le collo aurum ingens &c. Vt Po-
eta loquitur, vnde facillimè per
venas & arterias in vniuersum cor
pus permanat. Calidus est, quia
vehementer agit & mouet, et ple-
runq; (vt experientia testatur, ac
Medici approbant) seniorum san-
guinem fortius inficit, eumq; in su-
am quasi conuertit naturam, vt Po-
eta dicit,

*Hinc in te primum Veneris dulcedinis
in cor*

Stillauit gutta, et successit frigidacura.

In iuuenibus feruidior qui-
dem calor est propter ætatem iue-
nilem : In senibus fortior propter
cōsuetudinē, Nā quo semel est im-
buta

buta recens seruabit odorem Testa
diu. Iuuenis aut, si primū amoris ar
dorem superauerit & vicerit, seni
or factus parū curabit vulnera Cu
pidinis, vt Seneca dicit,

*Quisquis in primis obstiit, pepelitur
amore, Tutus ac victor fuit.*

Dulcis præterea est vapor amo
ris, quia fouet viscera, pascit atq;
oblectat, sæpe visu tantum oculi
pascuntur, & suauitas aspectu con
cipitur. Ex qua dulcedine tandem
fit, vt sanguis amantis quasi mute
tur, & vapor amoris prorsus inha
bitet, venas teneras occupet, ijsq; il
labatur. Nemo itaq; miretur huma
nitatem, affabilitatem, ioca, vnani
mitatem, quibus oībus fruuntur &
inui cem recreantur amantes, tanta
enim vis est, tam efficax virtus, tam
potens, vt lingua disertissima vix
eloqui possit, quàm Poeta pulcher
rime describit, dicens.

Sic igitur Veneris q; telis accipit ictus,
Siue

*Sive puer, membris muliebribus humi
iaculatur,)*

*Seu mulier toto iactans de corpore hu-
morem)*

*Vnde feritur, eò tendit gestitq̄ coire,
Et iacere humorem in corpus de cor-
pore ductum,)*

*Affigunt auide corpus, iunguntq̄ sali-
uas)*

*Oris, & inspirant pressantes dentibus
ora)*

*Nequiequam : quoniam nil inde abra-
dere possunt,)*

*Nec penetrare & abire in corpus cor-
pore toto.) &c.*

*Quid, obsecro, diuinius? quid
iucundius Concordia? quam pa-
rit amor coniugalis, vt apud Ho-
merum Vlysses dicit.*

*Nam nihil est melius, quàm cum con-
sorte maritum)*

*Vnanimi dulces studio seruare penates,
Hæc res excrucians inimicos angit,
amicos)*

Exhilarat &c.

Quid

Quid dulcius? quid amabilius
patris nomine, quo Deus ipse bo-
norum omnium autor, & conser-
uator appellari voluerit? rursus,
quid suavius, quàm filium appel-
lari? Fructus est benedictionis di-
uinæ, quam Creator mundi tribuit
generi humano, hac benedictione
glorificatur Deus, celebratur, & ge-
nus humanum propagatur. Hunc
Deum igitur foueamus, delubra
illi insignia, aras & hostias dedi-
cemus, & grata animo Dei bene-
dictionem amplectamur, eaq; fru-
amur, sicuti instituit, ad salutem a-
nimarum nostrarum.

Dixi hæctenus de vi, & vir-
tute amoris legitimi ac coniugalis,
aggrediamur, nunc alteram par-
tem, & dicamus quædam per col-
lationem vitiorum de obscæno a-
more quippiam. Vulgare & pul-
chrū dictum est Senecæ, Qui vitia
odit, homines odit, q. d. nihil esse
magis

magis humanum, nihil infirmitatem nostram magis sequi, quam errare, labi & decipi. Videmus tantam esse infirmitatem, & imbecillitatem sexus humani, vt vix quispiam, etiam sanctissimus existat, qui non vitio laboret.

Et quia vitiorum tria sunt potissimum, quæ imperium ingenus humanum præ cæteris sibi vendicant, Alea scilicet, Ebrietas & Amor, quorum certe nullum est, quin tota mente fugiatur, & abominetur, conferamus tamen contrarijs argumentis, & vitiorum obiectionibus, vter maius peccet, deterius vitium committat, Aleator nè, Ebriosus, an Amator, non tam delectatione quadam & suauitate vitiorum, quam magnitudinè eorum, & foeditatem declarandum. Vt iuuentus maxime

xime admoneatur, Indignum esse
libero homini rebus foedis & tur-
pibus indulgere. Ebriosus pri-
mò reliquorum fordes, & de-
testandam vitam merito insequi-
tur dicens, nihil esse foedius,
nihil vitiosius, quàm amore
mulierum turpissimo torqueri &
insanire, inter amasias non tam
degere, quam delitescere, Vbi
patrimonij, famæq; dispendium
fit: Vbi ex libero seruus eua-
dit, & est seruituti indignissimæ
mancipatus. Omnis seruitus
homini ingenuo & liberaliter e-
ducato intolleranda est: Vltro-
neam vero subit seruitutem, &
quidem indignissimam & foedi-
simam, qui amatorijs pedicis im-
plicatur, cui mulier imperat, cui
leges imponit, præscribit, iubet
omnia, qui nihil imperanti ne-
gare potest, nihil audet recusare:
quando poscit, certe dandum est:
quando

quando vocat, veniendum: quando
eijcit abeundum: quando mi-
natur extimescendum. Insuper
duo sunt præcipue, quæ hominem
clarū & excellentem reddunt, qui-
bus summè delectatur bona scili-
cet fama, & opes. Mortalibus ni-
hil illustrius contingere potest, ni-
hil ornatius, nihil honorificentius,
quàm splendor boni nominis, quàm
inclita fama, quàm gloria, propter
quam assequendam certarunt opti-
mi viri, quàm Philosophi summum
bonum nominant gloria enim præ-
mium est honestarum actionum, eu-
ius causa tot ærumnæ, tot sudo-
res, tot vigiliæ suscipiuntur, tolle-
rantur, vt pulcherrimè canit Flac-
cus,

*Tu sola animos, mentemq; peruris Glo-
ria.)*

Deinde, quidnam vtilius?
quid dulcius? quid beatius, quam
egregium Patrimonium conserva-
re &

re & augere, nam non minor est
virtus, quàm quærere parta tueri:
diuitiæq; luculentæ, propter quas
impiger extremos currit mercator
ad Indos: propter quas vita mor-
taliū facta est laboriosa & irre-
quieta, nam dictum est, In sudore
vultus tui pane vesceris. Huius-
ce autem vtriusq; boni iacturam
facit amator. Res enim amatoria
cum damno magnum fert dedecus,
infamiam adfert, & opes vastat:
malè consulit & rei & famæ ama-
tor, quibus homini ademptis, nihil
illo erit despectius, nihil notatius.
Amator itaq; despectatissimus &
notatissimus est habendus, qui me-
reticulæ honestam actionem post-
ponens in gurgustio velut in spe-
lunca delitescens assiduis pulsatur
infamijs, patrimonij decoctor, men-
ditatis infamissimæ coagulum.
Bonam amittere famam, rem patris
oblimare malum est pessimum, &

G

omni

omni mente abominandum. Amator (vt Plat: dicit) bona sua pro stercore habet, perdit, quandoquidem & ipse perditus est. Mulieres enim ita sunt procaces, sumptuosæ, auidæ, quòd nullus est finis poscendi, nullus etiam dandi. Si hodie aliquid dederis, hodie rursus aliud dandum erit, Amasia tam tisper blanditur, dum illud, quòd rapiat, videt. Amator quàm diu habet, quòd det, tam diu illi arri- dent ædes, & patent fores, quando despoliatus inopia argentaria laborat, foras miser extruditur. Breuiter. Ebriosus tam miserum, perditum & reiectum virum amato- rem proclamat, vt quòd vigilans suspicatur, somniat, fructus eius & virtutes sunt Iniuriæ, suspitiones, inimiciæ, induciæ, bellum, pax rursus. Amasia amanti sanguinem & medullã ebibit, vt Plautus in Gurgulione scribit

Sifsilite

Sisilite obsecro, et mittite isthinc fo-
ras,

Quæ mihi misero amanti ebibit sangui-
nem.

Et Poëta noster, Est mollis flamma me-
dullas.

Hinc etiam fabula originem
sumpsit, dum fingit Ouid: Vlyf-
sis socios à Circè in porcos esse con-
uersos, quod nihil aliud est, quam
ita eius pulchritudine & amore vi-
ctos fuisse, vt porcis similes fuerint.
Non minus aleator grauibus obpu-
gnatur argumentis, cum alea res sit
damnosa, turpis, furtorum ac ra-
pinæ incitamentum, homicidiæ ac
detrimentarum cogitationū parens,
virtutum atq; omnis honestatis car-
nificina: irarum, blasphemix in
Deos & homines suscitamentum,
Cui qui mæcipati sunt, semper an-
gore torquētur, semper tristitia mē-
tem occupat, semper desperanter
ac furenter omnia agunt. Quod

vitium scriptores infamant, crimina-
nantur, leges condemnant. A-
risto: in Aethicis aleatores illibe-
rales esse, atq; in fordido lucro ver-
sari scribit. Apud Iurifcon: ti-
tulus est de aleatoribus ff. de aleæ
lusu & aleat: Senatusc: vetuit in
pecunia ludere l. Solent enim tit-
eod. Horat: aleam legibus inter-
dictam velut rem improbam scri-
bit, cum ait, Seu malis vetita legi-
bus, Alea. Apud Plat: in Phæ-
dro Dæmon Theuth, seu Theu-
tates vetustissimus deorum apud
Aegyptios laudatur, quod Geo-
metriam, Astronomiam & similes
litteras inuenerit, vituperatur ve-
ro, quod talarium ludum & aleam
ostenderit. Est enim inuentum
perniciosissimū, cuius comites sunt
fraus, periurium, impostura, men-
dicitas: ex mendicitate rursus ori-
untur mala mens, malus animus, &
ad scelera facinorosissima, turpissi-
maq;

magis audenda proclivitas. Nam
lufor amiffis opibus occasionem ex
cogitat obtinendi numos per fas et
nefas, furto manus applicat, de-
prehensus tandem carnificis laqueo
strangulatur, mortemque patitur i-
gnominiofiffimam. Publica no-
tantur infamia aleatores : dijs &
hominibus infenfi sunt. Dixum
certe eft fydus illud natalitiũ, quo
progenerantur aleatores, quo ho-
mines fiunt rei prauæ & calamito-
fæ mancipia. Malo inquit eбри-
ofus, vinolentus dici, quam aleator,
quàm fcortator : malo illo liquore
mulceri, qui lætificat deos & ho-
mines, fine quo lætitia eſſe in con-
uiujs non poteſt. Leges Platoni-
cæ, quibus nullæ ſanctiores ſunt, vt
refert Gell: libro 15. cap. 2. vi-
nolentiam & pocula largiora per-
mittunt, perinde ac fomitem quen-
dam ingenij & incitabulum virtu-
tis. Aſclepiades nobiliſſimus Me-

dicorum, vini utilitatem æquari
vix deorum potentia posse affirma-
uit. Primo enim vinum eloquen-
tiam gignit, ut Horat:

*Fœcundi calices, quem non fecere di-
sertos.*

Quod simili modo in oratorib' ap-
paret, q̄ bene poti, bene loquuntur,
ut fertur de quodam legato ad sum-
mū Pontificē misso, qui p̄pter de-
fectum mensuræ vini loquendo ti-
tubauerat, neq̄ id factum esset, si
ad satietatem prius bibisset. Por-
ro summum est Poetarum remedi-
um vinolentia, vino enim repleti,
fluunt & versus, ut Niceratus
dicit,

*Vinum sane gratiofo magnus est equus
Poetæ,*

*Aquam autem bibens bonum non fa-
ceres verbum.*

Et quidam alius lepidissimus
Poeta subiungit,

*Possū nihil ego sobrius, bibe-
ti suc-*

ti succurrunt mihi quindecim Poetae.

Cumq; alea, atq; res amatoria
plena sint anxietatis & curæ, vinū
contra tristitiā omnem discutit, &
nubila humani animi serenat. Imò
benè ac multū bibere non vitium
hoc tempore habetur, sed quasi vir-
tus, maxime apud Germanos, ac in
primis Saxones, qui in premiū pro
corona bibunt, nec sufficiūt cantha-
ri, sed mulctralia sepe pponuntur.
Deniq; honorem summū peregrino
aut hospiti exhibere cupiens, plenis
poculis & varijs quidem potorum
generibus gratū excipit, ita inebri-
at, vt neq; pedes, neq; manus suum
officiū facere possint: nec vitium es-
se inebriari, nam si sit, à Germanis
non didicissent Itali & Hispani. ge-
nus hominū moderatū & sobrium.

Neq; legibus prohibita est vllis
ebrietas, cum & s. patres olim ebrii
fuerint & bene poti, Sacra etiā scri-
ptura nō improbare videatur, dicit

G 4 enim

enim architriclinus, Omnis homo
primo loco bonum vinum propo-
nit, & cum inebriati fuerint, tunc
id, quod deterius est &c.

Similibus argumentis Alea-
tor obpugnat quoq; amatorem.
Verum vtriq; obijcit, Aleam esse
honestum sane exercitium, eo enim
delectantur maximi reges, Princi-
pes & heroes. Nam memoriæ
proditum est Cæsarem Augustum,
qui viuis habitus est diuus, quo ni-
hil maius meliusue terris, fuisse a-
leæ cupidissimum & diebus festis
& profestis. Claudium quoq;
Imperatorem de arte aleæ librum
composuisse, cuius adeo fuit studi-
osus, vt solitus sit etiam in gestato-
rio ludere. Et falsissimum esse,
quod obijcit ebriosus, occasionem
furti esse & latrocinij: Verum ho-
micia, adulteria, & quælibet ma-
la ebrietate committuntur, quorum
tandem poenitet, & ex ignorantia,
ac ebrie-

ac ebrietate facta esse excusant.
Alea etiamsi opes corrumpit, au-
get tamen rursus, redactus aliquis
a multis millibus ad paucos tantum
aureos, fortuna feliciter aspirante
multo cum foenore perdita recu-
perat & lucratur. Quod vero
interdum homicidia contingunt,
causa non aleæ sed collegæ fraudi
est tribuenda, qui decipere studet.
Vtilis in super res est alea, quæ ho-
minem acutum & ingeniosum red-
dit, prudentem & cautum in rebus
agendis, quàm ob rem etiam ludi
sunt efficti, ad quorum similitudi-
nem exercitus fit instituendus, acies
producenda, & congregiendum
cum hostibus. Horum neutrum fit
nec ab ebrioso, nec amatore: alter
enim in speluncis apud mulieres de-
litescens & corpus & animam per-
dit: alter vino suffocatus mortuo
similis aut per gradus decidens mor-
tem spontaneam sibi infert, aut vi-

no prorsus perit. Aleator si quid
amittit, sola bona amittit, Amator
vero & Ebriosus bona atq; ani-
mam simul. Minus itaq; vitium
est ludere, & aleæ inhærere, quàm
aut ebrietati indulgere, aut res a-
matorias exercere.

Hæc probabilia quidem vi-
dentur, & veri similia, quæ tamen
Amator minime concedit. Nam si
in defendendis (inquit) atq; excu-
sands vitijs valeat autoritas prin-
cipum, me quoq; maximi impera-
tores excusant, vt Salomon, quo
nullus sapientior extitit, greges cõ-
cubinarum prope innumerabilium
habuit.

Sed non est in animo vitia
exemplis Principum diluere, nec li-
bet ea defensione vti, quæ haud
dubie potentissima est. Dico, ni-
hil in rerum natura esse tam neces-
sarium, tam expetibile, quàm con-
cubitum, quo in terris sublato, cun-
cta ani-

Et animantiū deficiant, atq; inter-
morianur necesse est, qui si tolla-
tur ex cōmercio mortalium, cuncta
videbimus inter homines permisce-
ri, & perturbari libidinibus more
beluarum, imò multò horribilius.
Ut autem foeditas aliorum vitio-
rum vobis fiat manifestior, deniq;
vt nullus scrupulus nostris mētibus
inhæreat, quin certo vobis persua-
deatis, vinolentiã & aleã res turpi-
ores esse et indigniores, amorē ve-
ro rem necessariã, breuiter vno atq;
altero exemplo vobis declarabo.

Lacedemonij legibus Lycurgi
bene instituti, vt ab ebrietate iu-
uentutem abducerent velut ab re
foedissima, in festiuitatibus seruos
mero ingurgitados in conuiuia iu-
uenum deducebant, vt spectan-
tes illorum turpitudinem ebrieta-
tem velut rem deformem perhor-
rescerent. Apud Romanos fœ-
minas vitam abstemiam egisse Li-
uius te-

uius testatur, quod si vlla inuenta
fuit vinum bibens, morte mulcta-
batur: Ita Egnatij vxor, quod vi-
num bibisset e dolio, fuste a marito
interfecta, isq; caedis a Romulo ab-
solutus est. Cneus Domitius Iu-
dex mulierem dote mulctauit, quae
viro insciente vinu bibisset. Quid
multa? Deus ipse ad Aaron di-
xit, Vinum & omne, quod ine-
briare potest, non bibetis tu & filij
tui, D. Hieronymus praecipit vir-
gini Christianae, vinum tanq; vene-
num esse fugiendum. Idem Cle-
ricis vinum prope interdicit, qui
scribens ad Nepotianum, nunq; in-
quit, vinum redoleas, ne audias il-
lud Philosophi, hoc non est oscu-
lum porrigere, sed vinum propi-
nare. Similiter de alea multa sunt
interdicta, & leges eius vsum pro-
hibent, quia vtrumq; maxima ma-
la, homicidia, rixas & dissensiones
mouet: Solus autem amor confer-
uat ge-

uat genus humanum; & vniuersam naturam: amorem nemo fugere potest: amorem nemo improbat, vt supra exemplis & rationibus satis probatum est.

Quantū verum est, & negare nemo potest, non leue peccatum committere, qui illicito amori indulget, si tamen consideremus magnitudinem & foeditatem reliquorum, magis imbecillitati humanæ tribuendum & condonandum est, si liberæ personæ telis Cupidinis vulnerati, honestatis limites transgrediantur, modo adulterium, incestus & similia flagitia vitentur.

Possẽm hanc sententiam satis euidẽtib; rationibus exornare, nisi me temporis breuitas dehortaretur. Vos, auditores, rogo, & obtestor, hoc meum iudicium boni consulatis, nec adhortatorem me, vel incitatoreẽ iudicetis, res venereas perpetrandi, libidini indulgendi

gendi vitiorum collatione, sed
mouit hæc pronunciare & locus et
materia, vt vos potius ab his & si-
milibus vitijs, si qua ratione pos-
sem, aut quid mea valeret oratio,
ad virtutem, ciuilitatem, bonos mo-
res, & honestas actiones inuita-
rem, homini libero, & in primis ar-
tibus dedito dignis, vt cogitetis de
vestro officio, vos non in hoc loco
versari, vt vitijs incumbatis, sed vt
honestati & eruditioni studea-
tis, vestris moribus scholam orne-
tis, ita viuatis, vt ornamento tan-
dem sitis nostræ scholæ, & ad
Remp. magna ex studijs ve-
stris vtilitas perueniat.

D I X I.

BO-